

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет української філології
Кафедра української мови та методики її навчання

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))»

Розробники програми:

Дуденко Олена Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Комарова Зоя Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Лопушан Тетяна Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Гембарук Алла Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Островський Роман Віталійович, учитель української мови, літератури та англійської мови Уманського НВК № 17 «ЗОШ I–III ст. – дошкільний навчальний заклад», учитель вищої категорії, зі званням «старший учитель».

Дудар Надія Іванівна, здобувачка бакалаврського рівня вищої освіти факультету української філології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наскірна програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови та методики її навчання

Протокол № 14 від «28» квітня 2022 року

Наскірна програма обговорена та рекомендована до затвердження на засіданні науково-методичної комісії факультету української філології

Протокол № 6 від «9» червня 2022 року

Наскірна програма практики затверджена на засіданні навчально-методичної ради університету

Протокол № 5 від «22» червня 2022 року.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце практик у професійній підготовці здобувача вищої освіти

Практика в закладі вищої освіти є однією з найважливіших проблем у системі підготовки вчителя для практичної діяльності в закладах загальної середньої освіти. Вона є зв'язком між теоретичним навчанням і майбутньою самостійною роботою в школі. Під час навчальних та виробничих практик закріплюються і поглиблюються теоретичні знання, набуті під час навчання, виробляються професійні вміння і навички, розвиваються педагогічне мислення, наукові та творчі здібності, інтенсифікується процес формування професійно-особистісних якостей.

Навчальні практики покликані виробити в студентів навички ведення наукового дослідження, уміння спостерігати, порівнювати, зіставляти факти, емпіричні дані, автентичний матеріал і використовувати його для написання курсових та кваліфікаційних робіт під час навчання та в майбутній професійній діяльності. Педагогічна практика сприяє активному формуванню професійної спрямованості мислення і діяльності майбутніх учителів, розвитку поваги й любові до педагогічної професії і до дітей.

Програма розроблена згідно із Законом України «Про освіту» (Прийнятий від 05.09.2017 р., набрання чинності 28.09.2017 р.), «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженим наказом МОН України від 08.04.1993 р. за № 93», Положенням «Про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (затвердженим на засіданні вченої ради 09.02.2021 року, протокол №11), «Положенням про організацію практики в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денна та заочна форми навчання)», затвердженим на засіданні Вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини 26.01.2021 р., протокол № 10.

Наскірна програма практики укладена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська))» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка із предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

1.2. Мета практики

Мета практичної підготовки полягає в підготовці здобувачів вищої освіти до виконання основних функцій педагогічної діяльності вчителя, становленні і розвитку педагогічних компетентностей, формуванні професійних умінь і навичок під час застосування сучасних педагогічних технологій та нових інформаційних засобів навчання, у вихованні особистості майбутнього вчителя; у виробленні в здобувачів вищої освіти вміння наукового потрактування фольклорного, ономастичного, діалектного матеріалу, усвідомленого сприйняття джерел сучасної української мови та

літератури, в озброєнні здобувачів вищої освіти навичками і технологією ведення наукового дослідження.

1.3. Завдання практичної підготовки

Кожна практика передбачає реалізацію навчальної, дослідницької, професійної та виховної складових мети, для чого необхідно виконати такі завдання:

- навчати студентів бачити сучасний стан усної народної творчості й усвідомити її значення у житті людини, визначати специфіку побутування фольклору в конкретному регіоні, установлювати причини, що впливають на деформацію фольклорної традиції; виробити в студентів навички ведення наукового дослідження, уміння спостерігати, порівнювати, зіставляти факти, емпіричні дані, автентичний матеріал;
- закріпити знання з української діалектології та ономастики, ознайомитися з живим говірковим мовленням, зібрати діалектні та ономастичні матеріали для подальших ономастико-діалектологічних студій за пропонованним питальником, описати та проаналізувати зразки діалектного мовлення місцевого населення і виробити навички роботи з діалектним та ономастичним матеріалом;
- сформувати в здобувачів вищої освіти вміння застосовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання, розвивати інтерес до педагогічної і наукової діяльності;
- поглибити і закріпити теоретичні знання здобувачів вищої освіти й навчити застосовувати їх на практиці в роботі з учнями;
- сформувати в студентів уміння спостерігати й аналізувати освітній процес;
- навчити здобувачів вищої освіти здійснювати навчально-виховну роботу зі школярами з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, опираючись на знання фахових методик, психології, педагогіки;
- формувати вміння і навички виконувати професійні функції: конструктивну, мобілізуючу, організаторську, комунікативну та інформативну;
- формувати в майбутніх учителів педагогічну майстерність під час виконання ними обов'язків учителя-предметника та класного керівника;
- підготувати здобувачів вищої освіти до проведення різного типу уроків із застосуванням методів, що активізують пізнавальну діяльність учнів;
- виробляти вміння встановлювати міжпредметні зв'язки, використовувати ефективні педагогічні прийоми та сучасні інформаційні технології навчання;
- навчити здобувачів вищої освіти виконувати функції класного керівника, працювати з колективами батьків, а також проводити індивідуальну виховну роботу з учнями, реалізовувати творчий, дослідницький підхід до педагогічної діяльності;

– розвивати й закріплювати у здобувачів вищої освіти повагу до педагогічної професії, виховувати національні, патріотичні, моральні, естетичні якості, стимулювати прагнення до вивчення спеціальних і педагогічних дисциплін та вдосконалення власних педагогічних здібностей.

1.4. Компетентності здобувача вищої освіти

Навчальна (фольклорна) практика

ЗК 01. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК 02. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК 03. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК 05. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти та розв'язувати проблеми, виявляти ініціативність і підприємливість (підприємницька компетентність).

ФК 05. Здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження у професійній діяльності.

Навчальна (психолого-педагогічна) практика

ЗК 01. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК 02. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК 03. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК 04. Здатність приймати ефективні рішення у професійній діяльності та відповідально ставитися до обов'язків, мотивувати інших до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК 05. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти та розв'язувати проблеми, виявляти ініціативність і підприємливість (підприємницька компетентність)

ФК 01. Здатність вільно володіти і спілкуватися державною мовою, забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою, демонструвати власну сформовану мовну й мовленнєву компетенції, формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів (мовно-комунікативна компетентність).

ФК 03. Здатність орієнтуватися в літературному процесі, уміння використовувати здобутки красного письменства для формування національної свідомості учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 05. Здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження у професійній діяльності.

ФК 07. Здатність моделювати зміст навчання, добирати і використовувати сучасні й ефективні методики та технології навчання, виховання і розвитку учнів, здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу (предметно-методична компетентність).

ФК 09. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів; формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність (психологічна компетентність).

ФК 10. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу (емоційно-етична компетентність).

ФК 11. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства (компетентність педагогічного партнерства).

Навчальна (ономастико-діалектологічна) практика

ЗК 01. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК 02. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК 03. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до

вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК 05. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти та розв'язувати проблеми, виявляти ініціативність і підприємливість (підприємницька компетентність)

ФК 04. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої науки, усвідомлювати динаміку її розвитку, інтерпретувати й порівнювати мовні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту та його елементів.

ФК 05. Здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження у професійній діяльності.

Виробнича (педагогічна) практика з української мови і літератури

ЗК 01. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК 02. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК 03. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК 04. Здатність приймати ефективні рішення у професійній діяльності та відповідально ставитися до обов'язків, мотивувати інших до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК 05. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти та розв'язувати проблеми, виявляти ініціативність і підприємливість (підприємницька компетентність)

ФК 01. Здатність вільно володіти і спілкуватися державною мовою, забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою, демонструвати власну сформовану мовну й мовленнєву компетенції, формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів (мовно-комунікативна компетентність).

ФК 02. Здатність володіти ключовими поняттями з фонетики, орфоепії, орфографії та граматики англійської мови, лексикою англійської мови за орієнтовними темами; а також забезпечувати навчання іноземної мови учнів та спілкуватися іноземною мовою у професійному колі.

ФК 03. Здатність орієнтуватися в літературному процесі, уміння використовувати здобутки красного письменства для формування

національної свідомості учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 04. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої науки, усвідомлювати динаміку її розвитку, інтерпретувати й порівнювати мовні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту та його елементів.

ФК 06. Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності, уміння та ціннісні ставлення, здійснювати інтегроване навчання учнів.

ФК 07. Здатність моделювати зміст навчання, добирати і використовувати сучасні й ефективні методики та технології навчання, виховання і розвитку учнів, здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу (предметно-методична компетентність).

ФК 08. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук інформації й критично оцінювати її, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі (інформаційно-цифрова компетентність).

ФК 09. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів; формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність (психологічна компетентність).

ФК 11. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; заливати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства (компетентність педагогічного партнерства).

ФК 12. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами та створення умов, що забезпечують функціонування інклузивного освітнього середовища; здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами (інклузивна компетентність).

ФК 13. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності, застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності (інноваційна компетентність).

ФК 14. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності та організовувати безпечне освітнє середовище, формувати в учнів культуру здорового та безпечної життя (здоров'язбережувальна компетентність).

ФК 15. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати індивідуальні професійні потреби та навчатися впродовж життя (рефлексивна компетентність).

Виробнича (педагогічна) практика з англійської мови і зарубіжної літератури

ЗК 01. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянині; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК 02. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК 03. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК 04. Здатність приймати ефективні рішення у професійній діяльності та відповідально ставитися до обов'язків, мотивувати інших до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК 05. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти та розв'язувати проблеми, виявляти ініціативність і підприємливість (підприємницька компетентність).

ФК 01. Здатність вільно володіти і спілкуватися державною мовою, забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою, демонструвати власну сформовану мовну й мовленнєву компетенції, формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів (мовно-комунікативна компетентність).

ФК 02. Здатність володіти ключовими поняттями з фонетики, орфоепії, орфографії та граматики англійської мови, лексикою англійської мови за орієнтовними темами; а також забезпечувати навчання іноземної мови учнів та спілкуватися іноземною мовою у професійному колі.

ФК 03. Здатність орієнтуватися в літературному процесі, уміння використовувати здобутки красного письменства для формування національної свідомості учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 04. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої науки, усвідомлювати динаміку її розвитку, інтерпретувати й порівнювати мовні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту та його елементів.

ФК 06. Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності, уміння та ціннісні ставлення, здійснювати інтегроване навчання учнів.

ФК 07. Здатність моделювати зміст навчання, добирати і використовувати сучасні й ефективні методики та технології навчання, виховання і розвитку учнів, здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу (предметно-методична компетентність).

ФК 08. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук інформації й критично оцінювати її, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі (інформаційно-цифрова компетентність).

ФК 09. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів; формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність (психологічна компетентність).

ФК 11. Здатність до суб'єкт-суб'єктої (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства (компетентність педагогічного партнерства).

ФК 12. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами та створення умов, що забезпечують функціонування інклузивного освітнього середовища; здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами (інклузивна компетентність).

ФК 13. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності, застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності (інноваційна компетентність).

ФК 14. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності та організовувати безпечне освітнє середовище, формувати в учнів культуру здорового та безпечної життя (здоров'язбережувальна компетентність).

ФК 15. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати індивідуальні професійні потреби та навчатися впродовж життя (рефлексивна компетентність).

ІІ. Види та терміни проходження практик

№ з/п	Вид практики	Кількість кредитів	Курс	Термін проходження	Тривалість тижнів
<i>Навчальна практика</i>					
1.	Фольклорна практика	3	I	2 семестр	2
2.	Психолого-педагогічна практика	3	II	4 семестр	2
3.	Ономастико-діалектологічна практика	3	III	6 семестр	2

<i>Виробнича практика</i>					
4.	Виробнича (педагогічна) практика з української мови і літератури	9	IV	7 семестр	6
5.	Виробнича (педагогічна) практика з англійської мови і зарубіжної літератури	6	IV	8 семестр	4

III. Бази проведення практик

Базами проведення практик є:

- для навчальних фольклорної та ономастико-діалектологічної – населені пункти Східного Поділля або місце проживання здобувача вищої освіти;
- для навчальної психолого-педагогічної – заклади загальної середньої освіти;
- для виробничої (педагогічної) практики з української мови і літератури – заклади загальної середньої освіти;
- для виробничої (педагогічної) практики з англійської мови і зарубіжної літератури – заклади загальної середньої освіти.

Здобувачі вищої освіти проходять практичну підготовку на базах практик, із якими попередньо укладено договори про проведення практики. Здобувач має право самостійно обирати для себе місце проходження практичного навчання за умови наявності клопотання від бази практики та дотримання нею відповідних вимог до матеріально-технічного і кадрового забезпечення.

IV. Організація практики

Усі практики студентів проходять у декілька етапів :

- підготовчий (настановча конференція, інструктаж із техніки безпеки, знайомство з вимогами практики, знайомство з базами практики),
- основний (виконання завдань практик відповідно до робочих програм),
- заключний (здача на перевірку керівнику практики папок із документацією, що засвідчує результативність практики, виступ на підсумковій конференції-захисті результатів практики, оцінювання результатів практики).

V. Підведення підсумків практики

Оцінка результатів студента-практиканта залежить від особливостей його діяльності упродовж усього терміну практики та підтверджує рівень сформованості основних компетентностей, ступінь оволодіння ним педагогічною та методичною майстерністю в роботі, під час проведення уроків, позакласних заходів, спостереження, тестування, бесід та ін.

По завершенню навчальних та виробничих практик упродовж трьох днів студенти-практиканти здають керівникам усі звітні документи для їх попередньої оцінки. За тиждень після завершення практик на факультеті проводять підсумкові конференції, на яких студенти захищають матеріали практик. До захисту результатів практик допускаються студенти, які повністю виконали завдання програм практик та вчасно оформили звітну документацію. Захист фольклорної практики відбувається у формі звітного концерту та у формі конференції.

Види підсумкового контролю:

навчальні практики – залік;

виробничі (педагогічні) практики – екзамен.

При кінцевій оцінці результатів практики враховуються результати захисту та відгук про роботу практиканта з бази практики.

VI. Зміст практик за видами

6.1. Навчальна (фольклорна) практика

6.1.1. Мета практики – вивчати сучасний стан усної народної творчості й усвідомити її значення у житті людини, визначати специфіку побутування фольклору у конкретному регіоні, встановлювати причини, які впливають на деформацію фольклорної традиції; виробити у студентів навички ведення наукового дослідження, уміння спостерігати, порівнювати, зіставляти факти, емпіричні дані, автентичний матеріал.

6.1.2. Завдання практики

1. Навчальне – поглибити знання здобувачів вищої освіти з української народної словесності.

2. Професійне – сформувати в здобувачів вищої освіти навички фольклориста-збирача.

3. Наукове – виробити вміння здобувачів вищої освіти обробляти зібраний матеріал, озброїти їх навичками і технологією ведення наукового дослідження.

6.1.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

– вивчення наукової, науково-популярної літератури, періодичних видань, інтернет-джерел, у якій подаються відомості про населений пункт, в якому проходить практика, про відомих людей цього населеного пункту, життя яких пов’язане з історією, культурою рідного ім краю;

– проведення фольклорно-етнографічної польової роботи під час практики: опитування інформаторів, фіксація фольклорно-етнографічних

матеріалів і визначення стану побутування фольклорних творів у конкретній місцевості;

– фіксація фольклорно-етнографічного матеріалу від респондента (-ів), які володіють багатою фольклорною пам'яттю;

– установлення причин, які вплинули на деформацію фольклорної традиції у конкретній місцевості.

6.1.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

1. Звітна документація практики: теки з матеріалами практики, аудіо- / відеозаписи фольклорних текстів, етнографічних відомостей, здобутих під час проведеного здобувачем вищої освіти інтерв'ю з респондентами, фотографії, карта населеного пункту та інший ілюстративний матеріал на електронних носіях.

2. Звітна конференція за результатами практики.

6.1.5. Норми/Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики

№ з/п	Вид роботи	Макс. к-сть балів
1.	Опрацювання наукової, науково-популярної, довідкової літератури періодичних видань, інтернет-джерел, у яких подаються відомості про населений пункт	5
2.	Проведення опитування інформаторів за запитальником під час фольклорної практики	20
3.	Фіксація матеріалів практики за допомогою технічних засобів у процесі польової фольклорної роботи	15
4.	Збирання стародавніх речей, предметів побуту під час практики	5
5.	Аудіо- / відеозаписи фольклорних текстів, етнографічних відомостей, здобутих під час проведеного здобувачем вищої освіти інтерв'ю з респондентами	5
6.	Систематизація і каталогізація зібраного фольклорно-етнографічного матеріалу	25
7.	Тека з матеріалами фольклорної практики	25
	Всього	100

6.2. Навчальна (психолого-педагогічна) практика

6.2.1. Мета практики – сформувати в здобувачів вищої освіти вміння застосовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання із психолого-педагогічних дисциплін, розвивати інтерес до педагогічної і наукової діяльності.

6.2.2. Завдання практики:

- виробити комплекс умінь та навичок, необхідних для проведення всіх видів навчально-виховної роботи в школі;
- оволодіти формами, засобами, технологіями навчально-виховної роботи;
- розвивати у здобувачів вищої освіти вміння застосовувати в практичній діяльності знання з основ теорії педагогіки, психології та методик, усвідомлення ними професійної значущості цих знань; виховувати в здобувачів вищої освіти потребу в постійному вдосконаленні професійних знань, умінь, навичок та педагогічної майстерності;
- розвивати творчу ініціативу, реалізовувати особистісний творчий потенціал кожного здобувача;
- розвивати дослідницькі вміння у конкретній професійній діяльності.

6.2.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Навчальна (психолого-педагогічна) практика є першим етапом практичної підготовки студентів до професійної діяльності, на якому закладаються основи практичних умінь і навичок, творчого ставлення до діяльності, відбувається формування професійних якостей особистості майбутнього вчителя. Практика проводиться під час вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу в межах освітнього процесу в позааудиторний час і носить переважно не методичний, а дослідницький характер.

За час практики здобувачі вищої освіти повинні познайомитися з організацією освітнього процесу в закладі освіти; провести психолого-педагогічні дослідження і підготувати психолого-педагогічну характеристику на одного учня, відвідати уроки і виконати психолого-педагогічний аналіз одного; розробити конспект одного виховного заходу і провести його; вести щоденник психолого-педагогічної практики.

6.2.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

1. Звітна документація практики: педагогічний щоденник, план-конспект виховної години (заходу), матеріали про дослідження особистості учня, психолого-педагогічна характеристика учня, звіт, психолого-педагогічний аналіз уроку; відгук на студента-практиканта, завірений керівником установи бази практики; індивідуальний план роботи студента-практиканта, затверджений керівником практики; аналіз просвітницько-виховного заходу. Звітну документацію перевіряють і затверджують керівники практики від бази проходження та закладу освіти.

2. Звітна конференція, де студенти представляють і обговорюють результати своєї роботи, захищають укладені самозвіти.

6.2.5. Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики

Аналіз результатів практики проводиться за такими критеріями: 1) обсяг виконаної роботи; 2) якість аналітичного звіту, висновків і пропозицій;

3) виконання роботи у встановлені терміни; 4) самостійність, ініціативність, творчий підхід до роботи; 5) своєчасність і якість подання звітної документації.

№ з/п	Вид роботи	Макс. к-сть балів
1.	Звіт про проходження практики	10
2.	Відгук на студента-практиканта	5
3.	Щоденник практики	10
4.	Індивідуальний план роботи	5
5.	Конспект та проведення просвітницько-виховного заходу	25
6.	Психолого-педагогічний аналіз уроку	30
7.	Психолого-педагогічна характеристика учня	10
8.	Своєчасне подання звітної документації, оформленої відповідно до вимог	5
	Всього	100

6.3. Навчальна (ономастико-діалектологічна) практика

6.3.1. Мета практики: закріпити знання з української діалектології та ономастики, ознайомитися з живим говірковим мовленням, зібрати діалектні та ономастичні матеріали для подальших ономастико-діалектологічних студій за пропонованним питальником, описати та проаналізувати зразки діалектного мовлення місцевого населення і виробити навички роботи з діалектним та ономастичним матеріалом.

6.3.2. Завдання практики:

- 1) оволодіння методиками збору, систематизації, обробки й опису ономастико-діалектологічного матеріалу;
- 2) створення ономастичної картотеки та регіональних діалектних словників, лінгвogeографічних атласів із постійним їх поповненням;
- 3) оволодіння навичками лексикографічної та бібліографічної роботи з використанням сучасних інформаційних технологій.

Завдання практики співвідносяться з такими видами майбутньої професійної діяльності:

- 1) здатність проводити під науковим керівництвом локальні дослідження основних типів онімів, зокрема топонімів (насамперед назви населених пунктів, територій і водних об'єктів), вітонімів (із-поміж власних особових назв – передусім прізвиська; оригінальні клички тварин; власні назви рослин; назви міфічних об'єктів, засвідчені у місцевих легендах і переказах), найменувань матеріальних і нематеріальних об'єктів та колективів людей;

2) вироблення навичок об'єктивної фіксації діалектного мовлення з наступною їх систематизацією і класифікацією відповідно до вироблених критеріїв.

6.3.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

- ознайомлення з історією поселення та основними рисами досліджуваної говірки;
- проведення ономастико-діалектологічної польової роботи під час практики: збирання ономастичного матеріалу, записування на електронні носії зв'язного говіркового мовлення;
- фіксація діалектного мовлення фонетичною транскрипцією;
- висновок про місце обстежуваної говірки в системі мовно-територіальних утворень української мови;
- реєстр топонімів, ергонімів, ідеонімів та прагматонімів, у яких засвідчено порушення чинного законодавства України у сфері теорії номінації;
- використання гнізового методу подачі матеріалу, що проявиться в об'єднанні найменувань територіально споріднених географічних об'єктів;
- робота над створенням каталогу словниковых статей, у яких будуть проаналізовані найбільш типові для регіону пропріативи;
- апробація результатів практики, участь студентів у конференціях і семінарах, а також опублікування даних у збірниках наукових праць.

6.3.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

1. Звітна документація практики: теки з матеріалами практики, аудіо-діалектних текстів, ономастичних відомостей, здобутих під час проведеного здобувачем вищої освіти інтерв'ю з респондентами, запис фонетичною транскрипцією зв'язного мовлення мешканців населеного пункту та фотографії на електронних носіях.

2. Звітна конференція за результатами практики.

6.3.5. Норми / критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики

№ з/п	Вид роботи	Макс. к-сть балів
1.	Проведення опитування інформаторів за запитальніком під час практики	10
2.	Фіксація ономастичного матеріалу	20
3.	Фіксація матеріалів практики за допомогою технічних засобів у процесі польової діалектологічної роботи	20
4.	Фіксація діалектного мовлення фонетичною транскрипцією	20
5.	Систематизація і каталогізація зібраного ономастико-	10

	діалектологічного матеріалу	
6.	Тека з матеріалами ономастико-діалектологічної практики	20
	Всього	100

6.4. Виробнича (педагогічна) практика з української мови і літератури

6.4.1. Мета практики – узагальнення, систематизація і поглиблення філологічних та загальнопедагогічних знань, умінь і навичок, підготовка до виконання всіх функцій учителя української мови і літератури в системі навчально-виховної роботи з учнями.

6.4.2. Завдання практики:

- реалізація знань, умінь і навичок, набутих здобувачами вищої освіти під час вивчення курсів методик навчання української мови та української літератури безпосередньо в освітньому процесі у школі;
- перевірка теоретичної і практичної підготовки здобувачів до самостійної роботи, створення широких можливостей для збагачення творчого потенціалу особистості майбутнього учителя;
- навчання проводити й аналізувати уроки різних типів.

6.4.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Виробнича (педагогічна) практика спрямована на поглиблення компетентностей, які здобувач набув під час вивчення методик навчання української мови та літератури, дисциплін педагогічного циклу.

Зміст навчальної роботи здобувача під час педагогічної практики:

- ознайомлення зі специфікою діяльності закладу освіти чи іншої бази практики;
- планування та проведення уроків і позакласних заходів з української мови та літератури;
- відвідування та подальший аналіз уроків і позакласних заходів з української мови та літератури;
- участь у роботі методичних об'єднань, семінарів учителів української мови та літератури, у засіданнях педагогічної ради школи, в підсумкових конференціях із педагогічних практик.

Зміст позакласної роботи здобувача-практиканта:

- вивчення системи роботи вчителя української мови та літератури, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до предметів, які вивчаються;
- оволодіння вміннями виховання учнів на уроці засобами мови та літератури;
- опанування знаннями та вміннями з питань підготовки та проведення позакласної роботи з української мови та літератури, вечорів (ранків), бесід, конференцій, диспутів, екскурсій.

Зміст дослідницької роботи здобувача-практиканта:

- вивчення науково-методичної літератури;
- узагальнення досвіду навчання української мови та літератури вчителями-предметниками;
- наукові спостереження, вивчення досвіду вчителів, проведення елементів експериментального дослідження за темами курсових і кваліфікаційних робіт.

6.4.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти

За період практики здобувачі вищої освіти готують різні види планування й документації:

1. Календарне планування уроків української мови та літератури.
2. Плани-конспекти всіх залікових уроків, передбачених програмою практики.
3. Наочність, роздавальний матеріал до залікових уроків.
4. Розробки виховних заходів.
5. Психолого-педагогічна характеристика одного учня (того класу, в якому працював під час практики).

Звітна документація – індивідуальний звіт здобувача про виконання програми практики та характеристика практиканта як учителя-предметника і класного керівника, підписана учителем-предметником і завірена адміністраціями баз практики.

6.4.4. Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики

Критерії оцінювання роботи здобувачів під час проходження практики визначено в робочій програмі практики. Підсумки практики підводять керівники практики від кафедр на підставі оцінювання роботи здобувачів на базах практик, оформлення звітної документації та захисту звітів.

Аналіз результатів практики проводиться за такими критеріями:

- обсяг виконаної роботи;
- якість аналітичного звіту, висновків і пропозицій;
- виконання роботи у встановлені терміни;
- самостійність, ініціативність, творчий підхід до роботи;
- своєчасність і якість подання звітної документації.

№ з/п	Вид роботи	Макс. к-сть балів
1.	Звіт про проходження практики	10
2.	Характеристика на студента-практиканта	5
3.	Календарно-тематичне планування уроків	10
4.	Плани-конспекти уроків української мови, української літератури	30

5.	Матеріали з виховної роботи	30
6.	Захист педагогічної практики	15
	Всього	100

6.5. Виробнича (педагогічна) практика з англійської мови і зарубіжної літератури

6.5.1. Мета практики – оволодіння студентами сучасними принципами, методами, засобами навчання англійської мови і зарубіжної літератури, формування в них на основі психолого-педагогічних і фахових знань професійних умінь і навичок для здійснення освітнього процесу з англійської мови і зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, а також набуття первинних навичок професійної діяльності та вироблення умінь самостійно вирішувати типові професійні завдання, застосовувати і продукувати нові знання для розв'язання проблемних педагогічних завдань в освітній галузі.

6.5.2. Завдання практики:

- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань;
- розвивати у здобувачів вищої освіти вміння проводити уроки з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- формувати у студентів психологічну готовність до роботи в школі;
- поглиблювати теоретичні знання студентів із фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду вчителів виробити творчий підхід до педагогічної діяльності;
- формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу;
- виховувати у студентів стійкий інтерес і любов до професії вчителя;
- формувати в майбутніх учителів педагогічні вміння і навички, що сприяють розвиткові педагогічних якостей учителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- розвивати у здобувачів вищої освіти вміння здійснювати виховну роботу;
- вивчати шкільну документацію; проводити психолого-педагогічні спостереження за учнями класу, виявляти їхні вікові та індивідуальні особливості, рівень розвитку, рівень вихованості; розробляти перспективний і поточний плани роботи вчителя та класного керівника; проводити уроки англійської мови та зарубіжної літератури, позаурочний виховний захід із предметів відповідно до дидактичних принципів навчання, враховуючи вікові, психологічні особливості учнів і конкретні умови навчання;

6.5.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Зміст навчальної роботи:

- ознайомлення зі специфікою діяльності школи;
- планування освітнього процесу та проведення уроків і позакласних заходів із англійської мови та зарубіжної літератури;
- відвідування та наступний аналіз уроків і позакласних заходів;
- участь у підсумкових заходах із педпрактики.

Зміст позакласної роботи:

- вивчення системи роботи вчителя англійської мови та зарубіжної літератури;
- оволодіння вміннями виховання учнів на уроці засобами англійської мови;
- опанування знань та вмінь з питань підготовки та проведення позакласної роботи з англійської мови та зарубіжної літератури: тижнів англійської мови, тижнів зарубіжної літератури, бесід, конференцій, диспутів, вечорів, екскурсій тощо.

Зміст дослідницької роботи:

- опрацювання наукової літератури;
- узагальнення досвіду навчання англійської мови та зарубіжної літератури у школі, яка є базою практики;
- наукові спостереження, вивчення досвіду, проведення елементів експериментального дослідження за темами курсових робіт.

6.5.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

1. Щоденник виробничої педагогічної практики, який відображає роботу студента за весь період практики та містить такі розділи:
 - відомості про заклад загальної середньої освіти, у якому проходить практика;
 - індивідуальний план роботи студента-практикanta;
 - спостереження та аналіз уроків з англійської мови і зарубіжної літератури досвідчених учителів, які відвідав здобувач.
2. Плани-конспекти пробних та залікових уроків з англійської мови і зарубіжної літератури, які проводив здобувач-практикант.
3. Плани пробного та залікового навчально-виховних заходів з англійської мови і зарубіжної літератури, які проводив студент.
3. Діагностична карта самоаналізу залікових уроків з англійської мови та зарубіжної літератури, заповнена та підписана студентом.
4. Відгук керівника від бази практики (із рекомендованою оцінкою та печаткою закладу освіти).
5. Звіт-самоаналіз студента-практикanta, підписаний студентом.
6. Презентація (фотоматеріали) проведення уроків.
7. Наочність, дидактичний матеріал, виготовлені до залікових уроків.
8. Виступ на підсумковій конференції з педагогічної практики.

6.5.5. Норми/Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики

№ з/п	Види роботи	Макс. к-сть балів
1.	Залікові конспекти уроків з англійської мови	25
2.	Залікові конспекти уроків із зарубіжної літератури	25
3.	Конспект виховного заходу з англійської мови	10
4.	Конспект виховного заходу із зарубіжної літератури	10
5.	Аналіз відвіданих уроків англійської мови	10
6.	Аналіз відвіданих уроків зарубіжної літератури	10
7.	Захист практики на підсумковій конференції	10
	Всього	100

Результати навчальної та виробничої практик оцінюють за 100-балльною шкалою.

Шкала оцінювання

За шкалою ECTS	За національною шкалою		Кількість балів
	прописом	цифрою	
A	Відмінно	5	90–100
B	Дуже добре	4	82–89
C	Добре	4	75–81
D	Посередньо	3	69–74
E	Задовільно	3	60–68
FX	Незадовільно	2	35–59
F	Незадовільно	2	1–34

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час практики

90–100 балів / А («відмінно») – здобувач виконав програму практики на високому рівні; проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, уміло застосовував у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користувався повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; у визначений термін подав звітну документацію, оформлену на високому рівні.

82–89 балів / В («дуже добре») – здобувач виконав програму практики на достатньому рівні; у роботі практиканта були незначні помилки, але він виправляв їх самостійно; не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відгукувалися в колективі, у якому він перебував на період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75–81 балів / С («добре») – робота за програмою практики виконана на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, отримав добре відгуки колективу бази практики, методистів, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою групового керівника практики.

69–74 балів / D («посередньо») – робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики містила позитивні відгуки; із невеликим запізненням подав документацію.

60–68 балів / Е («задовільно») – робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з погляду керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35–59 балів / FX («незадовільно») – відсутня систематичність у роботі практиканта, програму з практики виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов’язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань; отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку; подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

0–34 балів / F («незадовільно») – практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку за практику.

Гарант освітньої програми _____ Олена ДУДЕНКО